

Gierik 68, september 2000

Ann Aelterman

Verdriet verzet zich

ATELIER

in het atelier
zijn de gordijnen
half gesloten

er staat een vrouw
mij onbekend

stoffige stilte

verdriet verzet
zich

ik grijp wat
dienstig is
als wapen

vermink
een gezicht

GEDICHT VOOR MOEDER

hetgeen
ze schreef
moest
de vader
raken

hij zag
het nooit
onder ogen

de moeder
die het las
ging het door
merg en been

VROUW

voor het venster
dat er uitspringt

staat een vrouw
die onaf is

geen hoofd

geen ledematen

één enkele ronding
die het aangeeft

ZIJ

gordijnen hangen roerloos
bleek van ochtendlicht
schemer vult de kamer
tijd glijdt langzaam dicht

zwart draagt aan de buitenkant
onder een strak gespannen
truitje heeft ze niets
niets tastbaars te verbergen

zorgvuldig opgemaakt gezicht
de haren achteruit getrokken
verstard tussen de lagen ligt
broos geheim achter een masker

een sluier over vreemde ogen
hij heeft haar amper aangeraakt
stilte snijdt in deze hoek
de dag rekt zich nu eindeloos

Frans August Brocatus

RONDE VAN VLAANDEREN 1998

(Johan Museeuw wint voor de derde keer)

zijn naam als een vogel
die vanuit de zee het land

driemaal is scheepsrecht
met het schuim op de mond

zijn hamerende beenslag
de Muur die afbrokkelt

tandeloos naar adem happend
zwijmelend de aanklamps

zijn naam driemaal is scheepsrecht
en de hand die zijn kaak streelt

zijn slag thuishaalt zijn droom
de ketting aflegt de wielen stil

Joris Denoo

Time is on my side

CONTE D'AUTOMNE

Ik liet het licht aan en de poort open.
De wind floot tussen de bomen.
De klok vermaalde het wachten.
Ik wou schrijven om te verzachten,
maar het werd kerven, dwalen over papier
tussen scherven. Doelloos zwerven.
Ik had wat mozart voor je willen zijn.
Het begrijpen rond een glas rode wijn.
Vieren, weet je wel, maar niet te fel.
Niet rijmen zo strak. Woorden niet dopen.
Daarom liet ik het licht aan en de poort
open, maar dat brengt ongemak.
Een ongenode gast zat aan met mij:
uur na uur na uur, ik ongedurig.
Hoe kouder hij keek, hoe ouder ik leek.
Ik zocht mijn zatheid, bezwoer hem
kalm te blijven. Hij knikte; tikte.
En tergend werd hij wijzer en wijzer.

LOVE FROM RUSSIA

Ik ben een Rus in mijn gedichten.
Ze moeten steppe hebben. En ook
stad. Ik wil er oude wind in horen,
gesuizel en uitstervend hoefgetrappel.
Met koude handen woorden warmen
en die op de zwarte markt verkopen.
Want Russen kunnen luisteren
naar gefluister in gebladerte
en ijzige stilte tussen bladzijden.
Ze kennen de regels; ze lezen ertussen
en kussen zowel de zielsverwant
als de dwingeland. Over trage boten
zingen zij; ter kerke waden zij.
Terwijl het stormt in hun hart
bij het woeden van winter,
het zinderen van zomer.
O tsarina, laat me jouw revolutie zijn
voor de duur van een oud gedicht.

THE DUTY AND THE BEAST

De nacht is blauw als wintermelk.
Van een lichtend donker is hij.
Het gedicht glimt als een greepje schemer.
Kou gloeit op; warmte rilt als vanouds.
Laat alles met rust. Kom er niet aan.
Het bewijs van falende geneeskunst
is het geblikker van het scalpel.
Het is mijn verdomde plicht
koorts te hebben en een gedicht
ondood weer te doen leven.
Mijn hond woont in de winter
en houdt de wacht bij de nacht.
Als ik blauw doe rijmen met jou,
dan huilt hij als een hyena.
Maar als ik als dokter bewijs
dat hij ongerijmd niets hoeft te vrezen,
dan verklaar ik plechtig bij dezen
dat wij beiden zijn genezen.

NIE WIEDER KRIEG

Zo zal ik altijd over jou
blijven schrijven. Alsof je
nooit bent weg gaan wonen
in andere woorden, die je
beter bekoorden. Ik hou vast.
Het is op de tast dat ik je
alsmaar oproep. Je hebt je van mij
afgenomen. Alleen de woorden
klopten, als een specht.
Maar ik ga je te lijf,
al is de oorlog nog zo koud,
de inkt geronnen, wapens neergelegd:
niemand heeft gewonnen.
Als de duivel je niet komt halen,
dan doe ik dat zelf wel.
Ik land in jouw Normandië
en hoop dat je me nog herkent:
ik ben die blinde oorlogscorrespondent.

IN-PAARS

Altijdgroen. Altijd goed ze weer te horen.
Toen we nog losvast geloofden in groeven,
gevoelige snaren en lengte van haren.
Een dijk van een song deed alles vergeten:
de tijd waar het eigenlijk over ging
en een wereld die maar niet kon bevatten
dat je vier minuten hemel kon jatten
zonder huis & tuin & lente & wagen
& liefde & centen. 240 seconden,
deuren 20 uur 30, VVK 500 BEF,
ADD 450-, glas verboden, zonde.
Ondanks getallen bleven we zweven.
Ogen werden spiegels van de ziel,
met daaronder wallen, want tijd
was een kind dat niet wou gaan slapen.
En na dat zingen en dat zieltoegen
werden het lauwerkransen, jaarringen.
En nog altijd kraak ik walnoten.

HERFSTKUNDE

Stenen waaien niet. Regen
voel je niet, hierbinnen. Ginds
is een herfst; de mode wil het.
Mocht Versace nog in leven zijn,
dan zagen bomen er anders uit.
Geen commentaar. Je ziet wat je ziet.
Ik oktober droomt de dichter
van de catwalk, vrouwen zonder kleren.
In Italië vloeit wat bloed, in Amerika
tolt een tornado vierkant in het rond.
Betsy maakt het bont;
Gianni sleeps with the fishes.
En in de winter ga ik kleren kopen,
want gedichten ogen wel mooi,
maar ze zijn zo weinig om het lijf.
Ze zijn zo röntgen en zo frêle.
Ze zijn zo iel en zo fragiel
als de pel van Naomi Campbell.

Elias De Roeck

Arduinen snippers

VOLLE MAAN

Ze staan verstrengeld
en ontbolsteren hun ziel
onder een glinsterend
witte maan.

Hij neemt gretig
wat niet mag
koopt gulzig
met zijn lach.

Hij vertelt haar liefdevol
smeuïge leugens in maan-melklicht.
Liefde schroeit
schroeit, alles dicht.

GERIATRIE

Tijd hangt in zakken
onder gerimpelde ogen
die zoeken naar
vergeten verlangen.

Vervreemding snijdt diepe groeven
in de spiegel van dit kind
dat doolt doorheen
verleden.

GRAND CANYON

Hier beet water

een kloof in aarde

en tijd verbeet alle kleuren

aarde in avondrood.

In de diepte

slingerend bruin water

kolkend, zwaar als lood.

Aan de afgrond

tussen tienduizend toeristen

één roodhuid

hij staat en staat

en staat daar dood.

VERSTEENDE LIEFDE

Ze wacht op zijn stem
die haar versnijdt
in arduinen snippers.

Zijn stem die alles bekoelt
zijn woord is wet
geslepen uit moordend glas.

Julien Vangansbeke

De echo van de stilte

OORKONDE

I

Opgavingen tussen vel en vlees
tonen hoe mijn moeder de
dood nooit uit het oog verloor.

Op haar tong lag een steen die
zij hooghartig doorgaf in
de handen van mijn vader. Hij

die lachend elke last verdroeg,
liever dan te vloeken een
wijsje blies op zijn trompet.

Ik weet niet wat ik hoor,
probeer de stilte in te ademen
met haar gulzigheid naar

het leven. Dat zij mij schonk.

II

Door een tekort aan eeuwigheid
kijkt zij mij zijdelings aan.
Elk ogenblik dodelijk lang.

Lukraak scharrel ik met handen
en voeten in haar schoot
naar resten van wat ik was.

Het verhaal over een scherp en
een splinter, die ik dubbel
en dik betaal met mijn bestaan.

het is beschamend wat ik oogst
wat mijn vader heeft gezaaid.
Zozeer raakte ik verarmd,

dat ik mij warm aan wat ik mis.

SPROOKJE

I

Het was een ochtend fris van de lever.

Uit de boezem van mijn moeder weergalmde
het vierde gebod.

Braadvlees scherpte mijn honger aan
naar het leven.
Moeiteloos geloofde ik in wat ik rook.

Voor ik kon spreken
kende ik het verschil tussen
krentenbrood en de dood.

AANBLIK

In het deurgat leunt een man
tegen zijn schaduw.

Soms voorspelt hij regen, of
kondigt hij sprakeloos zijn einde aan.

Op zijn onderlip trilt een peukje
op de echo van de stilte.

ELEGIE

I

Er is een kind dood. Het hare.
Haar huilen splijt mijn oren open.
Ik streel met een wijsvinger
mijn benig evenbeeld. Huiver.

Roep om hulp. Maar hoor mij niet.

Wat ik wens is een veelvoud van niets.
Te pletter storten door het raam.

Maar ik verander in een steen. Ga
ten gronde aan de bloemen op je graf.

NAGERECHT

Voldaan verlaat ik tafel.
Ik kruis armen en benen,

kijk naar een leider
die het vergoten bloed van zijn volk
onvervaard staat goed te praten.

Het vriest. Uit zijn mond wasemt
de lijkgeur van wie hij betreurt.

Menseneter is hij verlekkerd
op kinderen die hem bloemen schenken.

Ik hoor mijn stoel godlasterend kraken.

INWIJDING

I

Mijn moeder wees naar het gras
en zei, dat het groen was.

Zo leerde ik geloven in wat ik zag.

Ze nam mij op haar arm.
Mijn onbevleete lippen smolten
samen met haar wangen.

Bloedwarm deinde ik over de weide.

Er was lucht voor eeuwig,
maar in mijn longen klonk het
echolood van de dood.

II

In de oorlog ontdekte ik het vuur.

Boven de kachel roosterde
mijn vader een droge haring.

Aan het einde van de tafel lag
de horizon. Erboven schoven
schaduwen dreigend over de wand.

Mijn ogen werden groter dan mijn maag.

Niemand hoorde wat ik dacht.
Ik vergat te ademen. Wat ik rook
was een woord om nooit te vergeten.

Liliane Wouters / Guy Commerman

Een gezel voor alle seizoenen

Liliane Wouters is dichteres en lid van de Académie royale de langue et littérature françaises de Belgique en van de Académie européenne de poésie en buitengewoon lid van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (2000).

Zij schreef enkele toneelstukken en vertaalt poëzie, vooral van Vlamingen.

Zij is auteur van verscheidene bloemlezingen, o.a. in samenwerking met Alain Bosquet verscheen *Poésie francophone de Belgique*.

Zij behaalde talrijke literaire prijzen voor het haar heel poëtisch oeuvre.

Zij schreef enkele bijdragen over Franstalige, Belgische dichters voor *Gierik & NVT*.

Onlangs verscheen van haar een vertaling in het Frans van gedichten van Guido Gezelle: *Un compagnon pour toutes les saisons* (Editions Autres Temps et Liliane Wouters, 1999) Wie kán dergelijke uitdaging aangaan? Het zo herkenbaar, zangerig West-Vlaams in het Frans omzetten. Liliane Wouters is daar meesterlijk in geslaagd. Uit de vertalingen blijkt ook dat Gezelle een dichter is die zonder blikken of blozen kan plaatsnemen tussen de grote Europese dichters. Deze vertaling is een hommage aan een dichter en zijn taal. Eigenaardig genoeg vonden wij hierover weinig of niets terug in de recensies van Vlaamse tijdschriften, kranten en weekbladen. *Gierik & NVT* wil deze ongeoorloofde vergetelheid uitwissen. Hierna volgt een eigenzinnige keuze van enkele vertaalde gedichten.

In haar inleidend gedicht zegt Liliane Wouters: '(...) Tout son génie est dans sa langue, tout / ce qu'il a chanté ne se chante / que dans le doux parler de la West-Flandre. / "O krinklende winklende waterding!" / Pas besoin de comprendre. / Les traducteurs pourront grincer des dents. / L'alouette parle alouette, / l'hirondelle hirondelle, le Flamand, Gezelle. / Non le raide jargon des calvinistes / bataves, la langue puriste / bien frottée au papier de verre, / mais celle de Clémence, ma grand-mère...'

(fragment uit *Le billet de Pascal*).

PETITE MÈRE

't En is van u
hiernederwaard
geschilderd' of
geschreven
mij, moederken,
geen beeltenis
geen beeld van u
gebleven.

Petite mère,
de ton visage
n'ai pu garder
l'image.
Sur cette terre
pas un dessin,
rien de gravé,
de peint.

Pas un portrait,
pas un cliché,
pas une pierre

sculptée,
hormis les traits
empreints en moi
et que tu m'as
laissés.

Ô que je puisse
toujours garder
inaltérés
ces traits
jusqu'à ma mort
que leur éclat
demeure encore
en moi.

FRÈRES

*Hoe zoet is 't tusschen broederen twee
te wandelen, te wandelen....*

Douceur de marcher entre ses deux frères,
de marcher entre eux deux,
lorsque ni l'un ni l'autre on ne préfère,
qu'on les aime tous deux
l'un autant que l'autre et qu'ils s'aiment
tous deux de même entre eux
bien fraternellement, douceur
de marcher, de marcher entre eux deux.

LE FLAMAND EST TELLEMENT DOUX

De vlaemsche tale is wonder zoet,
voor die heur geen geweld en doet...

Le flamand est tellement doux
à qui ne lui fait pas de violence
mais le laisse dormir dans son coeur où
longtemps il repose en silence
jusqu'à ce que, libre, son libre essor
il prenne, en passant par les lèvres.
Quelle richesse de couleurs, alors,
quelle caresse à l'âme qu'elle enfièvre.
Langue flamande, lorsque ton art se déploie,
lorsque, en tous lieux, tu sèmes vie et joie,
belle à ne pouvoir dire, à ne pouvoir
décrire, comme ces parfums qu'envoie
dans l'air un suave encensoir.

Ô ! LE FRISSON DES ROSEAUX FRÊLES

O ! 't ruischen van het ranke riet !
o wist ik toch uw droevig lied !
wanneer de wind voorbij u voert
en buigend uwe halmen roert,
gij buigt, ootmoedig nijgend neêr
en zingt al buigen 't droevig lied,
dat ik beminne, o ranke riet.

Ô ! le frisson des roseaux frêles !
Si je savais vos tristes chants !
Lorsque le vent passe, vous hèle
et vous fait plier en passant,
vous nous penchez, humbles et tendres,
vous dressez, ployez à nouveau,
chantant ce chant que j'aime entendre,
ce chant plaintif, frêles roseaux.

Ô ! le frisson des roseaux frêles !
Souvent, souvent je suis allé
auprès de la rive sereine,
solitaire, par nul troublé.
Je voyais vos hampes fragiles,
je regardais se rider l'eau
et j'écoutais le chant docile
que vous chantez, bruissants roseaux.

Ô ! le frisson des roseaux frêles !
Combien sont-ils, quand vos chansons
montent vers eux et les appellent
qui n'écoutent pas et s'en vont ?
Ils vont où le cœur les tourmente,
où sonnent écus trébuchants
mais votre voix point ne les tente
ô mes chers roseaux frémissants.

Pourtant cette voix qu'ils négligent
vaut qu'on l'écoute. Dieu créa
le fleuve, Dieu créa vos tiges,
Dieu dit: "Souffle !" et le vent souffla.
Le vent souffla et fit merveille
sur vos hampes, de bas en haut.
À vos chants, Dieu prêta l'oreille :
vos chants lui plurent, doux roseaux.

Ô non, mon âme, roseaux tendres,
ne méprise pas votre voix,
mon âme à qui Dieu fait comprendre
votre murmure quand je vois
vos tiges frémir sous la bise.
Ô non, ô non, frêles roseaux,

mon âme point ne vous méprise
quand vous chantez au bord de l'eau.

Ô que l'écho des frêles tiges
résonne en mon chant douloureux,
que monte sa chanson plaintive
vers Vous qui nous fîtes tous deux.
Vous à qui même devient chère
une pauvre tige bruissant,
ne rejetez pas ma prière
moi ! faible roseau gémissant.

CHANT DE MAI

Herhaalt mij nu weêrom dat
schoone lied,
'n laat geen lieve leise ervan
verloren

Ô redis-moi encore cette
romance,
surtout n'en laisse perdre aucune
nuance
car de tes lèvres coulent des
merveilles
qui semblent sortir d'une ruche
d'abeilles.

C'est miel que ce chant-là et trop
suave.
Une dernière fois que j'en
reçoive.
Plus j'en bois, plus j'en veux, oui, c'est
à croire
que plus on en boit plus il faut
en boire.

CE SOIR ET CETTE ROSE

'k Heb menig, menig uur bij u
gesleten en genoten
en nooit en heeft een uur met u
me een enklen stond verdrotten.

Près de toi, j'ai passé tant d'heures,
d'instantés élus,
et près de toi jamais une heure
ne m'a déçu.
Pour toi, j'ai choisi tant de fleurs,
avec toi, tel
l'abeille, j'en ai bu le miel,
avec toi. Mais
jamais heure ne fut plus belle,
plus triste aussi
au moment du départ que celle
où j'entendis
ce soir-là, se parler nos âmes
dans le secret.
Jamais plus douce fleur par toi
cherchée, élue,
que celle qui brillait sur toi,
par moi reçue.
Bien que pour toi, bien que pour moi,
toutes les heures
qui passent, entre toi en moi,
trop tôt se meurent,
bien que pour toi, bien que pour moi,
rare et choisie
cette rose venant de toi
sera flétrie.
Pourtant, mon coeur, tant qu'il vivra,
de ces trois choses
verra l'image : toi, ce soir
et cette rose.

